

APPELLATE CIVIL

ਬਾ ਅਦਾਲਤ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦਰ, ਜੇ.ਜੇ.

ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਐਸ.ਐਮ.ਟੀ. ਗਿਆਨ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ।-ਜਵਾਬਦਾਤਾ

ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 754 ਆਫ 1954

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ (1977 ਦਾ I) S. 14-ਮਾਮੂਲੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਵਜੋਂ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਕਰਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ-ਕੀ ਇਕੁਇਟੀ ਵਿਚ ਰਕਮ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ- ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨ-ਕੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਢਾਲ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹੇਲਡ, ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ, ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਦਾ ਝੂਠਾ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੂੰ, ਇਕੁਇਟੀ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਝੂਠੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਲਾਭ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। "ਸਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕਰਕੇ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਛਾ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸਲ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਨਕਦੀ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਨਾਬਾਲਗ ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਬੇਕਾਰ

ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ, 1877 ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੁਆਰਾ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲਾ ਉਪਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਮਲਾ ਜਾਂ ਢਾਲ ਵਜੋਂ, ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਦੁਰਘਟਨਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਅਰਥਾਤ, ਕੀ ਇਹ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

-30 ਅਪ੍ਰੈਲ 1960 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਰਾਏ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਕਾਰਨ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਅੰਤ 24 ਜੁਲਾਈ, 1962 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦੁਰ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1954 ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਮਿਤੀ 18 ਮਾਰਚ, 1953 ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦੇਣਾ।

ਰੂਪ ਚੰਦ, ਵਕੀਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ।

ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ।

ਫੈਸਲਾ

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦੁਰ, ਜੇ.-ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਕ ਨਾਬਾਲਗ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਦੱਸ ਕੇ ਕਰਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਖਾਨ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਫੁੱਲ ਬੈਚਾਂ ਵਿਚਕਾਰ, ਇਕੁਇਟੀ ਵਿਚ ਰਕਮ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ।
ਗੁਲ, ਬਨਾਮ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ (1), ਅਤੇ ਅਜੂਧੀਆ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਚੰਦਨ ਲਾਲ, (2) ਵਿੱਚ
ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੂਜੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਬੈਚ
ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੰਦਰਭ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਜੋ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾ
ਸਕਦਾ ਹੈ। 29 ਜਨਵਰੀ, 1949 ਨੂੰ, ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪਾਲ ਨਾਬਾਲਗ, ਨੇ ਸਮਰਾਲਾ ਵਿਖੇ
ਅਫੀਮ ਅਤੇ ਭੁੱਕੀ ਦੀ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਆਬਕਾਰੀ ਠੇਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋਣ
'ਤੇ, ਰਾਜ ਪਾਲ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ, ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ
ਉਹ ਮੇਜਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਲਈ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵੀ ਪੇਸ਼
ਕੀਤਾ ਸੀ। ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ। 1,400 ਰਾਜ
ਪਾਲ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਿਸ਼ਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦਾ
ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ। ਰਾਜ ਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਇੱਕ
ਵਾਅਦਾ ਨੋਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ. 1), ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ. 3) ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ
ਗਿਆ ਸੀ। ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ 1,400 ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਹ ਰਕਮ
ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜ ਪਾਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਕਾਇਆ ਕਿਸ਼ਤ ਦੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ
ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ। ਨਾਬਾਲਗ, ਰਾਜ ਪਾਲ, ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ
ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਮੁਦਈ ਨੇ 10000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਂਦਾ। 1,400
ਪ੍ਰੋਮਿਸਰੀ ਨੋਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ. 1) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, 12 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ
ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ। ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਪਾਲ ਨੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕੀਤੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ

ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਰਾਜ ਪਾਲ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਗਿਆਨ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਾਬਾਲਗ ਭਰਾ ਜਿੰਦਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗਿਆਨ ਦੇਵੀ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗਰੋਵਰ ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੋ ਬਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਦਿੱਤਾ: -

"(1) ਕੀ ਨੱਥੂ ਰਾਮ, ਜਾਂ ਸ਼ਾਦੀ ਸਿੰਘ, ਰਾਜ ਪਾਲ ਦੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਸਨ; ਅਤੇ

(2) ਕੀ ਰੁ. ਰਾਜ ਪਾਲ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮੁਦਈ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕੱਲੇ ਜਾਂ ਰਾਜ ਪਾਲ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਜਾਂ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਵੱਲੋਂ 1,400 ਰੁਪਏ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਸਨ?

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਕਿ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ ਰਾਜ ਪਾਲ ਨਾਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਦੀ ਸਿੰਘ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੀ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਿਆ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਅੱਗੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ. ਰਾਜ ਪਾਲ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ 1,400 ਰੁਪਏ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਦੂਜੀ ਖੋਜ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ. ਖਾਨ ਗੁਲ ਬਨਾਮ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ, (1) ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕਰਕੇ 1,400 ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਨੇ 29 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1960 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਬੈਚ ਕੋਲ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਖਾਨ ਗੁਲ ਬਨਾਮ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ (1) ਦਾ ਕੇਸ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸਰ ਸ਼ਾਦੀ ਲਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਾਲੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਬ੍ਰੈਂਡਵੇ, ਹੈਰੀਸਨ, ਟੇਕ ਚੰਦ ਅਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ,

ਜੇਜੇ, ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਸਰ ਸ਼ਾਦੀ ਲਾਲ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਦਾ ਝੂਠਾ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਉਸਦੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ। ਇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ, ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ, (ਹੈਰੀਸਨ ਜੇ., ਅਸਹਿਮਤੀ) ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ "ਇੱਕ ਬੱਚਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਕੁਇਟੀ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਲਾਭ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਗਲਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ"। ਸਰ ਸ਼ਾਦੀ ਲਾਲ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਪੰਨਾ 715 'ਤੇ: "ਇਕਸਾਰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਬਹਾਲ ਕਰਕੇ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਸਲ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਕਰਨਾ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਕਦੀ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਲਈ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਝੂਠੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਰਕਮ ਉਧਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਰਕਮ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਨੋਟ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇੱਕ ਬੇਕਾਰ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁੜ ਵਸੂਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਨੋਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ

ਕੋਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਪਥ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੈ ਜੋ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਮਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਢਾਲ ਵਜੋਂ। ਨਾਬਾਲਗ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬੋਲਣਾ ਇੱਕ ਬੇਕਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖਾਨ ਗੁਲ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਡਿਲੀਵਰੀ ਜਾਂ ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੁਪਏ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। 17,500, ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਰਕਮ, ਜੋ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ. 1 ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿਆਂਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰ ਸ਼ਾਦੀ ਲਾਲ ਨੇ ਲੈਸਲੀ, ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸ਼ੀਲ, (3), 607, ਅਤੇ ਸਟਾਕਸ ਬਨਾਮ ਵਿਲਸਨ, (4) ਦੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਉਸਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, "ਇਹ ਸਰਾਸਰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਪੈਸਾ ਵੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੇਗਾ।" ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸਰ ਸ਼ਾਦੀ ਲਾਲ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭੇਦ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ "ਢਾਲ ਵਜੋਂ ਵਰਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਤਲਵਾਰ ਵਜੋਂ" - (ਜੇਨਿੰਗਜ਼ ਬਨਾਮ ਰੰਡਲ ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਕੇਨਿਯਨ, (5) ਇੱਕ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲਾ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਦੁਰਘਟਨਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ

ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਇਹ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਵਿਰੋਧੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ (ਟੇਕ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹਿਲਟਨ ਜੇ.ਜੇ.,) ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵਿਚ ਬੁਢਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਲਖਮੀ ਚੰਦ, (6) ਵਿਚ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਮੁੜ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮਨਮਥ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਐਕਸਚੇਂਜ ਲੋਨ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟਡ (7) ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਐਡਗਲੇ ਜੇ. ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਝੂਠੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੋਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਮਲੀਮਥ, ਜੇ., ਦਿਆਵੀਆ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵੰਮਾ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ, (3) ਵਿਚ ਮੈਸੂਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੇ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 39, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਧਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਨਾਬਾਲਗ ਦੁਆਰਾ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲਾਭ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਦੋਹਰੇ ਲਾਭ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਉਪਾਧੀ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਜੂਧੀਆ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਚੰਦਨ ਲਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸੁਲੇਮਾਨ, ਥੌਮ ਅਤੇ ਬੇਨੇਟ ਜੇਜੇ ਦੀ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨੋਟ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। (2)। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ

ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਸ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਝੂਠੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਬੈਚ ਨੂੰ ਲੇਸਲੀ ਲਿਮਟਿਡ, ਬਨਾਮ ਸ਼ੀਲ (3) ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਕੁਇਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨਿਯਮ ਦੀ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ। ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ: "ਜੇਕਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੋਈ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ।" ਲੇਸਲੀ ਲਿਮਟਿਡ, ਬਨਾਮ ਸ਼ੀਲ ਵਿੱਚ, ਮੁਦਈ, ਜੋ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਫਰਮ ਸਨ, ਨੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪੇਸ਼ਗੀ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਨੋਰਿਜ਼ ਜੇ., ਨੇ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਆਧਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਰਡ ਸਮਰ ਦੁਆਰਾ ਪੰਨਾ 619 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

"ਇਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਨਿੱਜੀ ਨਿਰਣੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰੀ, ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾ ਹੈ। ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿੱਚ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੁਝ

ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਇੱਕ ਬੇਕਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ, "

ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਤੱਤ ਸਾਬਕਾ ਠੇਕੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮੁਦਾਲਾ ਮੁਦਈਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇਹ ਨਿਯਮ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿੱਥੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਹਾਲਸਬਰੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ (ਲਾਰਡ ਸਾਈਮੰਡਜ਼ ਐਡੀਸ਼ਨ), ਜਿਲਦ 21, ਪੰਨਾ 148 'ਤੇ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ: -

"ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਝੂਠਾ ਦੱਸ ਕੇ ਇੱਕ ਫਾਇਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਬਰਾਬਰੀ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।"

ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਮੈਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੰਨੇ ਮਹਾਨ ਮਾਸਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਸਲਾਮਤੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਹਟਣ ਲਈ ਕਾਇਲ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰ ਸ਼ਾਦੀ ਲਾਲ ਖਾਨ ਗੁਲ ਬਨਾਮ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ (1) ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਸੋਚੋ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਨਰ-ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੁਦਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਮੂਲ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ

ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ, ਰੁਪਏ। 1,400 ਅਤੇ ਇਸ ਰਕਮ ਲਈ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੱਕ 4 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਲਾਨਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕਣਗੀਆਂ।

ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ.-ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਅਨੁਵਾਦਕ)